

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СВІТОВОГО КРУЇЗНОГО ТУРИЗМУ

Щербаківа Н.О., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, Nadejde777@gmail.com, orcid.org/0000-0001-7214-5880

Козадаєва Д.С., Національний транспортний університет, Київ, Україна, dasha.kozadaeva3@gmail.com, orcid.org/0000-0002-3017-9377

FEATURES OF THE ORGANIZATION OF WORLD CRUISE TOURISM

Shcherbakova N.A., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine, Nadejde777@gmail.com, orcid.org/0000-0001-7214-5880

Kozadaieva D.S., National Transport University, Kyiv, Ukraine, dasha.kozadaeva3@gmail.com, orcid.org/0000-0002-3017-9377

Постановка проблеми. Круїзний відпочинок займає вагомe місце серед найбільш перспективних галузей світового туристичного бізнесу. Круїзи є універсальним видом туризму, що поєднує практично всі його форми та види – рекреаційний, спортивний, оздоровчий, навчальний, пригодницький, археологічний тощо. Круїзи не тільки дозволяють мандрівникам подорожувати за декількома напрямками, але й роблять подорожі за кордоном доступними та менш складними для відпочиваючих, коли мандрівникам не потрібно турбуватися про авіаційне сполучення, трансфер, харчування, розважальну програму та багато чого іншого.

Круїзний ринок світу, до пандемії COVID-19, зростає. Щорічно, аж до 2010 року, бажаючих скористатися морськими подорожами збільшувалося на 10 %. У 2019 році світова круїзна індустрія надала послуги майже 30 мільйонам пасажирів. Але через появу пандемії COVID-19 плани на 2020 рік змінились. Пандемія зупинила індустрію морських пасажирських перевезень на 11 місяців, що суттєво вплинуло на фінансовий стан круїзних компаній по всьому світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням сутності круїзного туризму, дослідженням круїзних маршрутів займалися Олександрова А.Ю., Біржаков М.Б., Долматов Г.М., Надточій В.Г. Стан та перспективи розвитку круїзного туризму в світі та в Україні вивчали Данчик М.М., Кізілова Є.Ю., Тіщенко Є.А. Однак, в їх роботах викладено дослідження певної складової круїзних подорожей. Також ґрунтовно не досліджено питання впливу пандемії COVID-19 на стан круїзної індустрії та заходи, які вживаються, для відновлення круїзного відпочинку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Круїз- це подорож на водних видах транспорту, що включає берегові екскурсії, огляд пам'яток портових міст, а також різноманітні розваги на борту морських і річкових лайнерів.

Круїзний туризм поділяється на: морський (морська подорож, зазвичай по замкнутому колу з поїздками із портів у внутрішні райони країн) та річковий круїз (подорож водним транспортом по внутрішніх водних артеріях (річкам, озерам, каналам)) [1].

У 2019 році світова круїзна індустрія надала послуги майже 30 мільйонам пасажирів, створивши робочі місця для 1,8 мільйонів людей у всьому світі та принесла понад 154 мільярди доларів у глобальну економіку. Тому прогнози на майбутній попит круїзного відпочинку був оптимістичний.

Розподіл круїзного пасажиропотоку за регіонами приблизно розподілявся наступним чином (рис. 1). Найбільшу, лівову частку (52%) за відвідуванням займає Північна Америка, потім Європа 26 %, на третьому місці з 13% – Азія. Менш відвідуваними стали Австралія, Нова Зеландія, Тихоокеанські острови (4%), Південна, Центральна Америка (3%) та інші місця (2%) [2].

Основні райони морських круїзів – це Карибський басейн і Середземне море. Головною перевагою Карибського басейну є те, що круїзний туризм можна здійснювати цілий рік. Тривалість круїзних турів коливається від 3 днів до 2 тижнів в залежності від маршруту подорожі.

Класичними морськими круїзами вважається подорож по Середземному морю. Круїзні маршрути охоплюють відразу декілька європейських країн – Іспанію, Францію, Італію, Грецію – і країни Північної Африки – Марокко, Туніс, Єгипет. Великою популярністю користуються круїзи уздовж берегів Британії, Скандинавії та Росії. Не так давно стали популярні круїзні маршрути до берегів Антарктиди і до Північного полюса. Круїзи до полюсів здійснюються цілий рік: влітку

маршрути пролягають в Арктику, взимку основним напрямом є Антарктида. Деякі круїзні компанії організують навколосвітні подорожі тривалістю більше 120–140 днів. Останнім часом велику популярність отримали круїзи на поромах як різновид морських круїзів завдяки їх короткостроковості і економічності [3]. Найбільшими круїзними портами світу є: Майамі (США); Акапулько (Мексика); Генуя (Італія); Сінгапур; Марсель (Франція); Дубай (ОАЕ); Ванкувер (Канада); Гонолулу (Гаваї). Головним центром морського круїзного туризму в Україні є Одеса. Сьогодні для українських морських портів актуальним стає пошук нових видів діяльності, одним з яких, поза сумнівом, повинен стати морський в'їзний туризм.

Рисунок 1 – Розподіл круїзного пасажиропотоку за регіонами
Figure 1 – Distribution of cruise passenger traffic by regions

Найбільш популярними місцями під час круїзного відпочинку вважаються Карибські, Багамські, Бермудські острови (рис 2).

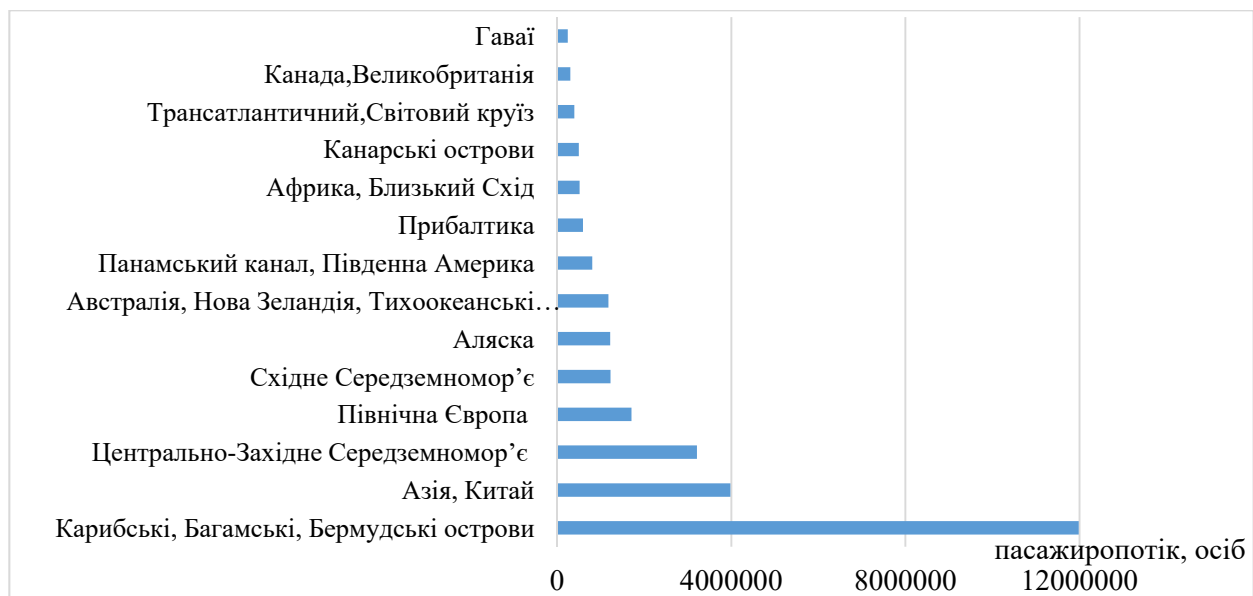

Рисунок 2 – Найбільш популярні місця під час круїзного відпочинку [2]
Figure 2 – The most popular places for a cruise

Основними мотивами вибору водних подорожей туристами є бажання відпочити на воді, відвідати нові міста, побачити цікаві туристичні об'єкти.

Символом круїзного флоту стали комфорт та комплексність обслуговування туристів. Сьогодні рівень забезпечення туристів різними послугами на лайнерах можна порівняти лише з

найдорожчими курортами. Асортимент послуг для відпочинку на борту відрізняється великою різноманітністю: харчування в ресторанах, постійне проведення спортивних та оздоровчих заходів для різних вікових груп, організація різноманітних анімаційних програм, наявність казино, можливість пляжного відпочинку під час стоянок, можливість проведення ділових переговорів та освітніх програм, організація виставок, наявність цікавих програм для дітей та підлітків. Для мандрівників працюють численні затишні ресторани та бари, магазини, кінозали, музичні салони та різноманітні служби сервісу.

Морський круїзний лайнер – це ціле плавуче місто в мініатюрі, яке приймає на свій борт від двохсот до п'ятисот-шістсот туристів і приблизно стільки ж осіб обслуговуючого персоналу та екіпажу. Існує загалом чотири основні типи розміщення: внутрішні каюти, каюти з вікном, каюти з балконом, сьют номери та міні сьюти. Деякі каюти розраховані на три та чотиримісне розміщення. Це може бути відкидна полиця або розкладний диван.

Безкоштовно на лайнерах зазвичай надаються такі види послуг як: медичне обслуговування, сейфи, читальні зали, кімнати для дітей, використання внутрішнього телефону, користування телевізорами в каютах та салонах, відвідування спортивних залів, басейнів, користування шезлонгами та рушниками. Додатковими платними послугами є: гральні автомати; спортивно-медичні тренажери; сауни; масаж; послуги перукарень, кравців, фотографів, пошти, пралень та хімчистки; продукти та товари, що придбані в магазинах, кіосках, буфетах, барах, роботу яких забезпечує судновласник; екскурсії на березі [4].

На всі дні круїзу передбачено різноманітну культурно-розважальну програму. Вона включає екскурсії в місцях швартування корабля, різноманітні розважальні заходи, свята та тематичні дні на борту судна. Протягом усього туру у відпочиваючих практично немає вільного часу – так щільно розроблений графік проведення різноманітних заходів згідно програми туру.

На лайнерах створюються всі умови для того, щоб морська подорож пройшла без інцидентів. Так, усі круїзні лайнери повинні бути спроектовані та експлуатуватися відповідно до суворих вимог міжнародного права та повинні відповідати встановленим нормам і правилам для захисту подорожуючих та екіпажу на борту.

За даними Міжнародна асоціація круїзних ліній (CLIA), типовий круїзний лайнер щорічно проходить понад 60 інспекцій з перевірки безпеки перебування пасажирів на борту та екологічності судна, що стосується питань забруднення навколишнього середовища [2].

Рівень безпеки включає облаштування навігаційного обладнання, новітніх сертифікованих систем сповіщення, які відповідають сучасним вимогам та стандартам. Особи, які відповідають за безпеку пасажирів у надзвичайних ситуаціях, повинні регулярно проходити затверджену підготовку з техніки безпеки у надзвичайних ситуаціях.

Так, в США, де круїзний туризм дуже популярний, з метою безпеки на круїзних лайнерах систематично проводять перевірки на кожному круїзному лайнері та регулярно здійснюють навчання екіпажу з техніки безпеки та евакуації з використанням рятувального обладнання. Кожен лайнер в необхідній кількості, в залежності від місткості судна та кількості екіпажу має рятувальні жилети та рятувальні шлюпки. Також, перед кожним відправленням із порту, для туристів, кількома мовами проводиться інструктаж з техніки безпеки [5].

Через глобальну пандемію у зв'язку з Covid-19, організовується додаткова безпека відпочиваючих та екіпажу судна під час подорожі. Під час карантину і вимушеної перерви в наданні послуг. Круїзні компанії організували навчання екіпажу, розробити нові протоколи гігієни, щоб посилити ефективність санітарно-гігієнічних заходів, що проводяться на борту лайнерів. Так, всі члени екіпажу мусять проходити температурний скринінг двічі на день, використовувати антибактеріальне мило для рук, відвідувати навчальні семінари, щоб більше дізнатися про заходи з охорони здоров'я пасажирів і безпеки круїзних подорожей. Екіпаж зобов'язаний носити маски та одноразові рукавички, а також має можливість при необхідності використовувати додатковий захисний одяг. На кожному лайнері передбачено обладнання ізольованих палат при медичному пункті, на випадок виявлення захворювання на ковід [6].

На жаль, через появу пандемії COVID-19, в усьому світі, плани на 2020 рік перевернулися з ніг на голову. Пандемія призвела до припинення круїзних подорожей у всьому світі з середини березня 2020 року.

Сьогодні існує безліч круїзних компаній, які можуть запропонувати різноманітний асортимент послуг за різною ціною категорією. Найвідомішими круїзними компаніями є Royal Caribbean, Carnival, MSC. Компанії, які пропонують більш бюджетні варіанти круїзного відпочинку і зазвичай

обслуговують регіональні ринки є Norwegian Cruise Line, Celebrity, Disney, Star Cruises. Лакшері туризм можуть запропонувати такі круїзні компанії як Viking Ocean, Dream Cruises [7].

За даними сайту Cruise Mummy в табл.1 наведено кількість пасажирів перевезених круїзними компаніями за 2021 рік.

Таблиця 1 – Кількість пасажирів перевезених круїзними компаніями за 2021 рік [8]

Table 1 – Number of passengers transported by cruise companies in 2021 [8]

Круїзна компанія	Кількість пасажирів
Royal Caribbean	2657900
Carnival	2528100
MSC Cruises	1414700
Norwegian	1200300
Costa Cruises	862400
Princess	816300
AIDA	749300
Celebrity	540000
Holland America	384200
TUI Cruises	330100

Величезне значення під час подорожі має лайнер на якому здійснюється круїзна подорож. Круїзний лайнер – це судно, що рухається за певним маршрутом згідно з попередньо визначеною програмою туристичного обслуговування в портах за маршрутом руху.

Станом на 2021 рік для здійснення морських міжнародних перевезень експлуатувалося 323 круїзних лайнерів, пасажиромісткість яких становила 581 200 осіб. За 2021 рік круїзними лайнерами було перевезено 13,9 мільйона пасажирів, що на 96,2% більше порівняно з 2020 роком і на 49,4% менше порівняно з 2019 роком [9].

У період з 2019 по 2021 рік з морських міжнародних перевезень було виведено з експлуатації 31 лайнер, що зменшило пасажиромісткість круїзних компаній на 49 105 осіб. Натомість, в 2021 році було здано в експлуатацію 8 нових сучасних лайнерів із загальною пасажиромісткістю 34312 осіб.

За даними туристичної організації Cruise Market Watch, роботи по будівництву нових круїзних лайнерів, через COVID-19, в 2020 році сповільнилися, а деякі судна, такі як «Odyssey of the Seas» Royal Caribbean, які мали бути завершені в 2020 році, були здані в експлуатацію в 2021 році.

В 2021 році було здано в експлуатацію 24 нових круїзних лайнери, що на 60 % більше в порівнянні з 2020 роком, коли в експлуатацію біло здано лише 15 лайнерів. Хоча в 2021 році планували добудувати 28 лайнерів, тобто здачу в експлуатацію чотирьох лайнерів було перенесено на 2022 рік [8].

За даними Cruise Industry News більшість круїзних компаній вже здійснили замовлення на будівництво нових круїзних лайнерів до 2027 року [10]. Кількісний розподіл замовлення на будівництво лайнерів по рокам наведено на рис. 3.

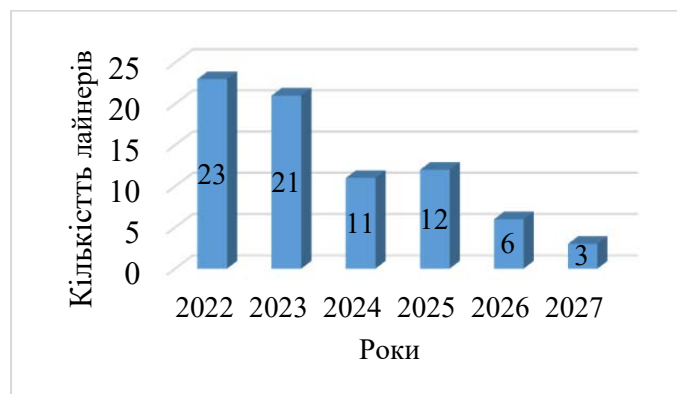

Рисунок 3 – Кількість замовлень на будівництво лайнерів до 2027 року

Figure 3 – Number of orders for the construction of liners until 2027

Загальний обсяг світової індустрії океанських круїзів у 2021 році оцінюється в 23,8 мільярда доларів (на 81,8% більше порівняно з 2020 роком і на 52,9% менше порівняно з 2019 роком) із 13,9 мільйонами перевезених пасажирів (на 96,2% більше порівняно з 2020 роком та на 49,4% менше порівняно з 2019 роком) [9]. Динаміка круїзного пасажиропотоку в XXI столітті наведено на рис. 4

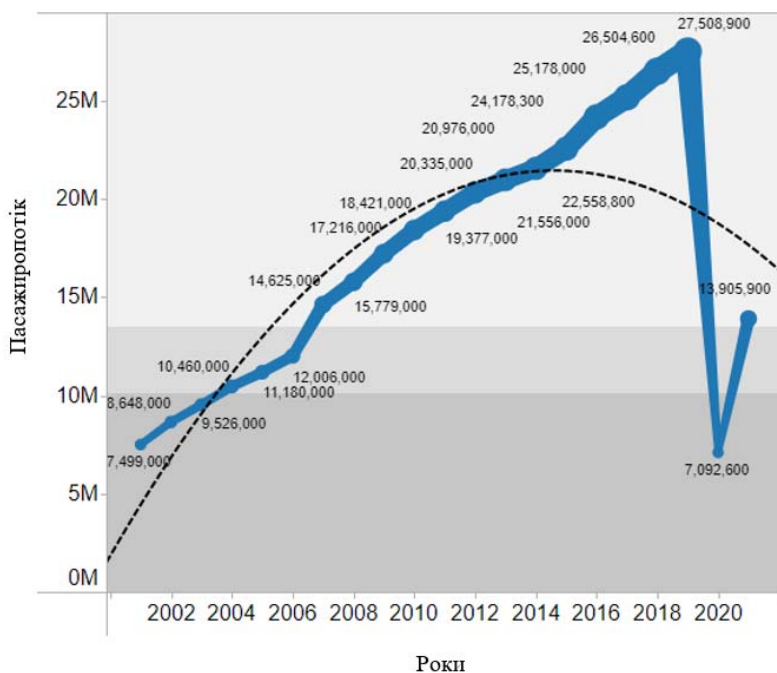

Рисунок 4 – Динаміка круїзного пасажиропотоку в XXI столітті [9]
Figure 4 – Dynamics of cruise passenger traffic in the XXI century [9]

Пандемія COVID-19 і призупинення круїзних подорожей мали руйнівний вплив на круїзну галузь. За оцінками експертів призупинення круїзних подорожей, в період з середини березня по вересень 2020 року призвела до втрат більше ніж:

- 77 млрд. доларів в світовій економічній діяльності
- 518 000 робочих місць
- 23 млрд. доларів – виплати зарплатної плати [2].

Більшість круїзних компаній після тривалого карантину розпочали свою діяльність з березня 2021 року на неповну потужність, поступово збільшуючи обсяги її надання.

Висновок. Отже, результати досліджень свідчать, що вся туристична галузь, в тому числі і круїзна, знаходяться на шляху відновлення та поступово нарощує темпи надання послуг з урахуванням нових санітарних вимог, з метою запобігання розповсюдження пандемії COVID-19 та нових штамів вірусу. Круїзна індустрія досить популярний вид туристичного відпочинку особливо серед мешканців Північної Америки. Це, в першу чергу, пов'язано з фінансовою спроможністю мешканців купувати недешеві морські круїзні тури. Наразі, різними круїзними компаніями пропонується різний асортимент круїзного відпочинку з диференційованими цінами на круїзі тури. Незважаючи на пандемію і тривалий простій з надання послуг більшість круїзних компанії продовжують вкладати кошти у будівництво нових круїзних лайнерів, які вражатимуть своєю величністю та оздобленням багатьох майбутніх подорожуючих. Однак, для нарощування більшої популярності круїзного відпочинку серед мешканців Земної кулі потрібно проводити маркетингове дослідження серед різних сегментів ринку, пропонуючи кожному ринку цільовий туристичний круїзний продукт, який задовільнить потреби відпочиваючих за доступними цінами.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Зацепіна Н. О. Історія виникнення та сучасний стан круїзного туризму в світі / Н.О. Зацепіна // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2012. – №34. – С. 232-234

2. State of the cruise industry outlook. *Cruise Lines International Association*. Retrieved from <https://cruising.org>
3. Остах В.М. Популярні регіони круїзного туризму / В.М. Остах // Вокруг света. – 2009. – № 19. – С. 15–19.
4. Организация круизных туров [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://vuzlit.ru/391382/organizatsiya_kruiznyh_turov
5. Site of journal «Forbes». Is cruising safe? Facts and figures to help you decide. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/lealane/2019/03/24/is-cruising-safe-facts-and-figures-to-help-you-decide/?sh=16e3db0c5b58>
6. Нові заходи безпеки в круїзі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: inlotcruises.com/ua/news/view/novye-mery-bezopasnosti-v-kruize
7. Largest cruise lines in the world. Retrieved from <https://www.zippia.com/advice/largest-cruise-lines/>
8. Cruise industry statistics and facts for 2022. Retrieved from <https://www.cruisemummy.co.uk/cruise-industry-statistics-facts/>
9. Site of journal *Cruise Market Watch*. Retrieved from <https://cruisemarketwatch.com/>
10. Cruise ship orderbook. Retrieved from <https://www.cruiseindustrynews.com/cruise-news/cruise-ship-orderbook.html>

REFERENCES

1. Zatsypina N. O. (2012) Istoriia vynyknennia ta suchasnyi stan kruiznoho turizmu v sviti [History of origin and current state of cruise tourism in the world]. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu – Scientific works of the historical faculty of Zaporizhia National University*.34. 232-234 [in Ukrainian].
2. State of the cruise industry outlook (2021) .*Cruise Lines International Association*. Retrieved from <https://cruising.org> [in English]
3. Ostah V.M. (2009). Populyarnye regiony kruiznogo turizma [Popular cruise tourism regions]. *Vokrug sveta – Around the world*. 19. 15-19 [in Ukrainian].
4. Organizaciya kruiznyh turov [Organization of cruise tours] Retrieved from https://vuzlit.ru/391382/organizatsiya_kruiznyh_turov [in Russian].
5. Site of journal «Forbes». Is cruising safe? Facts and figures to help you decide. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/lealane/2019/03/24/is-cruising-safe-facts-and-figures-to-help-you-decide/?sh=16e3db0c5b58> [in English]
6. Novi zakhody bezpeky v kruizi [New cruise safety measures] (2020). Retrieved from inlotcruises.com/ua/news/view/novye-mery-bezopasnosti-v-kruize [in English]
7. Largest cruise lines in the world (2021). Retrieved from <https://www.zippia.com/advice/largest-cruise-lines/> [in English]
8. Cruise industry statistics and facts for 2022 (2022). Retrieved from <https://www.cruisemummy.co.uk/cruise-industry-statistics-facts/> [in English]
9. Site of journal *Cruise Market Watch*. Retrieved from <https://cruisemarketwatch.com/> [in English]
10. Cruise ship orderbook (2021). Retrieved from <https://www.cruiseindustrynews.com/cruise-news/cruise-ship-orderbook.html> [in English]

РЕФЕРАТ

Щербакова Н.О. Особливості організації світового круїзного туризму / Н.О. Щербакова, Д.С. Коздаєва // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науковий журнал. – К. : НТУ, 2022. – Вип. 2 (52)

В статті проведено дослідження трактування сутності круїзного туризму, проаналізовано стан круїзної індустрії до, під час та після пандемії COVID-19, досліджено особливості організації безпеки при круїзних подорожах, визначено основні світові компанії, які займаються організацією круїзного туризму та проведено кількісний аналіз лайнерів на яких здійснюються дані подорожі.

Об'єктом дослідження є розвиток круїзного туризму у світі.

Предметом дослідження є круїзний туризм.

При написанні роботи використовувалися такі методи наукового дослідження: методи порівняння, групування, графічні методи, ряди динаміки та прогнозування.

Круїзи є універсальним видом туризму, що поєднує практично всі його форми та види – рекреаційний, спортивний, оздоровчий, навчальний, пригодницький, археологічний тощо. Основними мотивами вибору водних подорожей туристами є бажання відпочити на воді, відвідати нові міста, побачити цікаві туристичні об'єкти. Найпопулярнішими районами морських круїзів є Карибський басейн і Середземне море.

Символом круїзного флоту стали комфорт та комплексність обслуговування туристів. Рівень забезпечення туристів різними послугами на лайнерах можна порівняти лише з найдорожчими курортами. Сьогодні існує безліч круїзних компаній, які можуть запропонувати різноманітний асортимент послуг за різною ціною категорією. Найвідомішими круїзними компаніями є Royal Caribbean, Carnival, MSC. Компанії Norwegian Cruise Line, Celebrity, Disney, Star Cruises – пропонують більш бюджетні варіанти круїзного відпочинку і зазвичай обслуговують регіональні ринки. Лакшері туризм можуть запропонувати такі круїзні компанії як Viking Ocean, Dream Cruises. Незважаючи на світову пандемію, тривалий простій і суттєві фінансові складності більшість круїзних компаній продовжують вкладати кошти у будівництво нових круїзних лайнерів, які вражатимуть своєю величністю та оздобленням багатьох подорожуючих.

Результати статті можуть використовуватися підприємствами туристичного бізнесу, робота яких пов'язана з організацією та обслуговуванням круїзного відпочинку.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – пошук ділових партнерів та розробка нових маршрутів туроператорами різних країн.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: КРУЇЗНИЙ ТУРИЗМ, КРУЇЗ, ЛАЙНЕР, КРУЇЗНІ КОМПАНІЇ, ПОДОРОЖ, COVID-19.

ABSTRACT

Shcherbakova N.A., Kozadaieva D.S. Features of the organization of world cruise tourism. Visnyk National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific journal. – Kyiv: National Transport University, 2022. – Issue 2 (52).

The article examined the study of the interpretation of the essence of cruise tourism, analyzed the state of the cruise industry before, during, and after the COVID-19 pandemic, examined the characteristics of the organization of safety at cruise trips, identified major global companies, which are involved in cruise tourism, and conducted the quantitative analysis of the liners on which these trips are carried out.

The object of the research is the development of cruise tourism in the world.

The subject of the research is cruise tourism.

During the writing of this work, such research methods were used as comparison methods, grouping, graphical methods, dynamic series, and forecasting.

Cruises are a universal type of tourism that combines almost all its forms and types – recreational, sports, sanative, educational, adventure, archeological, and others. The main motives to choose water journeys for tourists are desire to relax on the water, to visit new cities, to see fascinating touristic attractions. The most popular regions of sea cruises are the Caribbean and Mediterranean.

The comfort and complexity of tourist service have become a symbol of the cruise fleet. The level of provision of tourists with various services on liners can be compared only with the most expensive resorts. Today exist many cruise companies, which can offer a wide range of services at different price categories. The most famous cruise companies are Royal Caribbean, Carnival, and MSC. Norwegian Cruise Line, Celebrity, Disney, and Star Cruise – offer more budget cruise options and usually serve regional markets. Such cruise companies as Viking Ocean and Dream Cruises can offer luxury tourism. Despite the global pandemic, most cruise companies are still investing in the construction of new cruise liners, which will impress many travelers with their majesty and decorations.

The results of the article can be used by tourism businesses, whose work is related to the organization and service of cruises.

Predictive assumptions about the development of the object of study – the search for business partners and the development of new routes by tour operators located in different countries.

KEYWORDS: CRUISE TOURISM, CRUISE, LINER, CRUISE COMPANIES, TRAVEL, COVID-19.

АВТОРИ:

Щербакова Надія Олександрівна, кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, доцент кафедри туризму, e-mail: Nadejde777@gmail.com, тел. +380950560703, Україна 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-Павленка 1.

Козадаєва Дарина Сергіївна, Національний транспортний університет, студентка, e-mail: dasha.kozadaeva3@gmail.com, тел. +380685126269, Україна 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-Павленка 1.

AUTHOR:

Shcherbakova Nadiia Oleksandrivna, National Transport University, associate professor of the Department of tourism, e-mail: Nadejde777@gmail.com, tel. +380950560703, 1, Mykhaila Omelianovycha – Pavlenka Str. Kyiv, Ukraine 01010.

Kozadaieva Daryna Serhiivna, National Transport University, student, e-mail: dasha.kozadaeva3@gmail.com, tel. +380685126269, 1, Mykhaila Omelianovycha – Pavlenka Str. Kyiv, Ukraine 01010.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Васильчук Володимир Миколайович доктор історичних наук, професор, Київський національний лінгвістичний університет, професор кафедри психології і туризму, Київ, Україна.

Бакуліч О.О., кандидат технічних наук, професор, Національний транспортний університет, деканша факультету менеджменту, логістики та туризму, Київ, Україна.

REVIEWER:

Vasylchuk Volodymyr Mykolaiovych, Ph.D., History (Dr.), professor, Kyiv National Linguistic University, Professor of the Department of psychology and tourism, Kyiv, Ukraine.

Bakulich O.O., Candidate of technical science, professor, National Transport University, Dean of Faculty of Management, Logistics and Tourism, Kyiv, Ukraine.